

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ   **È È**   **κατά ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Προσφυγή αριθ. 51500/07)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

7 Ιανουαρίου 2010

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Έ Έ κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Nina Vajić, *πρόεδρος,*

Χρήστος Ροζάκης,

Anatoly Kovler,

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyev,

Giorgio Malinverni,

Γεώργιος Νικολάου, *δικαστές,*

και Søren Nielsen, *γραμματέας τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 10 Δεκεμβρίου 2009,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 51500/07) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από έναν υπήκοο του Κράτους αυτού, τον κύριο Έ Έ («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου την 1^η Νοεμβρίου 2007 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από την κυρία Γ. Γεωργίου, δικηγόρο του συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Μ. Απέσσο, σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και τον κύριο Ι. Μπακόπουλο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 26 Νοεμβρίου 2008, η πρόεδρος του πρώτου τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση την αιτίαση την ελκόμενη από τη διάρκεια της διαδικασίας. Σύμφωνα με το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφασίσθηκε επιπλέον ότι το τμήμα θα αποφαινόταν ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Ο προσφεύγων κατοικεί στη Νέα Πέραμο Αττικής.
5. Στις 29 Ιουλίου 1997, ο Γ.Γ. κατέθεσε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή κατά του προσφεύγοντος προκειμένου να αναγνωρισθεί κύριος δύο οικοπέδων κείμενων στον δήμο Μεγάρων.
6. Στις 25 Φεβρουαρίου 1999, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών διέταξε αποδείξεις (απόφαση αριθ. 1175/1999).
7. Στις 18 Φεβρουαρίου 2004, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών έκανε δεκτή την αγωγή του Γ.Γ. και δέχθηκε ότι ήταν ο κύριος των επίδικων οικοπέδων (απόφαση αριθ. 817/2004).
8. Στις 21 Μαΐου 2004, ο προσφεύγων άσκησε έφεση κατά της απόφασης αριθ. 817/2004.
9. Στις 31 Δεκεμβρίου 2004, το Εφετείο Αθηνών, στηριζόμενο στα έγγραφα που κατέθεσαν οι διάδικοι και στις συλλεγείσες μαρτυρίες, επικύρωσε την απόφαση αριθ. 817/2004 (απόφαση αριθ. 8849/2004).
10. Στις 8 Ιουλίου 2005, ο προσφεύγων άσκησε αίτηση αναίρεσης. Υποστήριξε ιδίως ότι το εφετείο δεν είχε εξετάσει δεόντως τα αποδεικτικά στοιχεία.
11. Στις 3 Μαΐου 2007, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση και επικύρωσε την απόφαση αριθ. 8849/2004 (απόφαση αριθ. 980/2007). Ειδικότερα, το ανώτατο πολιτικό δικαστήριο κατέληξε ότι η απόφαση αριθ. 8849/2004 δεν έπασχε από έλλειψη αιτιολογίας και ότι η διεξαγωγή αποδείξεων και η διαδικασία εξέτασης μαρτύρων ήταν σύμφωνες προς τις εφαρμοστέες διατάξεις του εθνικού δικαίου. Οι διάδικοι δεν ενημέρωσαν το Δικαστήριο για την ημερομηνία καθαρογραφής και θεώρησης της απόφασης αριθ. 980/2007.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

12. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας» όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

13. Η Κυβέρνηση αντικρούει τη θέση αυτή. Υποστηρίζει ότι η υπόθεση εξετάστηκε με ταχύτητα από τα αρμόδια δικαστήρια και ότι η διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας δεν ήταν υπερβολική.

14. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 29 Ιουλίου 1997, ημερομηνία κατά την οποία ο Γ.Γ., ήτοι ο αντίδικος, κατέθεσε την αγωγή ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, και περατώθηκε στις 3 Μαΐου 2007, ημερομηνία κατά την οποία ο Άρειος Πάγος δημοσίευσε την απόφασή του αριθ. 980/2007. Διήρκεσε επομένως εννέα έτη και πάνω από εννέα μήνες για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

15. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

16. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

17. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω απόφαση *Frydlender*).

18. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας ήταν υπερβολική και δε συνάδει με την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

19. Επικαλούμενος το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, ο προσφεύγων παραπονείται για το δίκαιο της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Ειδικότερα, υποστηρίζει ότι το Εφετείο Αθηνών δεν εξέτασε τους μάρτυρες που πρότεινε ο ίδιος, ότι προέβη σε εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων και ότι δεν τηρήθηκε η αρχή της ισότητας των όπλων. Προσθέτει ότι η απόφαση αριθ. 980/2007 του Άρειου Πάγου έπασχε από έλλειψη αιτιολογίας.

Επί του παραδεκτού

20. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 19 της Σύμβασης, έχει ως καθήκον να εξασφαλίζει τον σεβασμό των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Σύμβαση για τα Συμβαλλόμενα Μέρη. Ειδικότερα, δεν είναι αρμόδιο να κρίνει τα πραγματικά ή νομικά σφάλματα που φέρονται να έχουν διαπραχθεί από ένα εθνικό δικαστήριο, εκτός αν και στο μέτρο που θα μπορούσαν να έχουν προσβάλει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που προστατεύονται από την Σύμβαση (βλέπε *Garcia Ruiz κατά Ισπανίας* [GC], αριθ. 30544/96, § 28, CEDH 1999-I). Το Δικαστήριο δεν μπορεί να εκτιμήσει το ίδιο τα πραγματικά στοιχεία που οδήγησαν ένα εθνικό δικαστήριο να υιοθετήσει μία συγκεκριμένη απόφαση αντί μιας άλλης, διότι, διαφορετικά, θα αναδεικνυόταν δικαστής τετάρτου βαθμού και θα παραγνώριζε τα όρια της αποστολής του (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Kemmache κατά Γαλλίας* (αριθ. 3), 24 Νοεμβρίου 1994, § 44, série A no. 296-C). Το Δικαστήριο έχει μοναδική αποστολή, σε σχέση με το άρθρο 6 της Σύμβασης, να εξετάζει τις προσφυγές που υποστηρίζουν ότι τα εθνικά δικαστήρια παραγνώρισαν συγκεκριμένες

οικονομικές εγγυήσεις, οι οποίες αναφέρονται στην διάταξη αυτή, ή ότι η διεξαγωγή της διαδικασίας στο σύνολό της δεν εξασφάλισε δίκαιη δίκη στον προσφεύγοντα (βλέπε *Donadze κατά Γεωργίας*, αριθ. 74644/01, §§ 30-31, 7 Μαρτίου 2006).

21. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο δε διακρίνει καμία ένδειξη αυθαιρεσίας στη διεξαγωγή της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων που, σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, τήρησαν τις αρχές της αντιμωλία συζήτησης και της ισότητας των όπλων και κατά την διάρκεια της οποίας ο προσφεύγων είχε τη δυνατότητα να παρουσιάσει όλα τα επιχειρήματα για την υπεράσπιση των συμφερόντων του. Το ίδιο ισχύει και για τη διαδικασία ενώπιον του Αρείου Πάγου ο οποίος απάντησε σε όλους τους λόγους που προέβαλε ο προσφεύγων, καταλήγοντας ειδικότερα ότι η διεξαγωγή των αποδείξεων και η ακρόαση των μαρτύρων από το εφετείο ήταν σύμφωνη προς το εθνικό δίκαιο. Εν κατακλείδι, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, κρινόμενη στο σύνολό της, η επίδικη διαδικασία είχε δίκαιο χαρακτήρα, με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης και ότι η εξέταση της παρούσας αιτίας δε φανερώνει καμία ένδειξη παραβίασης αυτής της διάταξης.

Έπεται ότι αυτή η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

22. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

23. Ο προσφεύγων αξιώνει 51.648 ευρώ για υλική ζημία. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στην αξία των δύο ιδιοκτησιών που αποτελούν το αντικείμενο της διαφοράς ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Όσον αφορά τον καθορισμό της ηθικής βλάβης, επαφίεται στην κρίση του Δικαστηρίου.

24. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα για υλική ζημία. Υποστηρίζει επιπλέον ότι μία διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για ηθική βλάβη. Εναλλακτικά, υποστηρίζει ότι το επιδικαστέο για την αιτία αυτή ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.000 ευρώ.

25. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η διαπίστωση της παραβίασης της Σύμβασης στην οποία κατέληξε απορρέει αποκλειστικά από μία παραγνώριση του δικαιώματος του ενδιαφερομένου να δικασθεί η υπόθεσή του εντός «λογικής προθεσμίας». Υπό αυτές τις συνθήκες, δε διαπιστώνει αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και οποιασδήποτε υλικής ζημίας μπορεί να υπέστη ο προσφεύγων. Πρέπει επομένως να απορρίψει αυτή την πλευρά των αξιώσεών του. Απεναντίας, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων υπέστη μία βέβαιη ηθική βλάβη την οποία δεν επανορθώνει επαρκώς η διαπίστωση της παραβίασης της Σύμβασης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, του επιδικάζει 6.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

26. Ο προσφεύγων ζητεί 3.925 ευρώ για τα δικαστικά έξοδα που αφορούν τη διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και 3.000 ευρώ για τη δικηγορική αμοιβή για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, προσκομίζοντας τιμολόγιο.

27. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι οι αξιώσεις του προσφεύγοντος είναι υπερβολικές.

28. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας, της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI). Επίσης, όταν διαπιστώνει μία παραβίαση της Σύμβασης, το Δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει σε έναν προσφεύγοντα την καταβολή όχι μόνον των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του ενώπιον του, αλλά και εκείνων στα οποία αυτός υποβλήθηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων προκειμένου να προλάβει ή να ζητήσει από αυτά την επανόρθωση της εν λόγω παραβίασης (*Hertel κατά Ελβετίας*, 25 Αυγούστου 1998, § 63, *Recueil* 1998-VI). Εν προκειμένω, λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια που αναφέρονται πιο πάνω, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει στον

προσφεύγοντα 1.500 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από εκείνον επί του ποσού αυτού.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

29. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς την αιτίαση την ελκόμενη από την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας και απαράδεκτη κατά τα λοιπά..

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 6.000 (έξι χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη και 1.500 (χίλια πεντακόσια) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλει αυτός ως φόρο,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 7 Ιανουαρίου 2010 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

(υπογραφή)

Nina Vajić

Γραμματέας

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 18 Φεβρουαρίου 2010

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος